

Berény Róbert (1887-1953)*Asztali csendélet, 1928 körül*Olaj, vászon, 50x60 cm
Jelezve balra lent: Berény**Feltehetően kiállítva:**

- KUT Nemzeti Szalon, 1929, katalógus: 9.
- *Átlátszó tárgyak halaványan* címen

Provenienca:

- egykor Varga Géza tulajdonában

Kikiáltási ár: 6 500 000 Ft

Berlin után

Berény Róbert húszas évekbeli berlini emigrációja alatt kevésbé a kész képek megfestésével, mint a „festési technikával”, „az alakzatok formaépítő tologatásával törődött” (Oltványi 1936). Ebben a periódusban az elsősorban zeneszerzőként, illetve feltalálóként működő Berénynek az 1926-os hazatérés azonban új fejezetet nyitott művészetében. A művészettel való elméleti foglalkozást termékeny gyakorlati megvalósulás követte. A bemutatkozás sem váratt sokáig magára, Berény 1928 márciusában az Ernst Múzeumban rendezett legújabb alkotásaiból gyűjteményes tárlatot. Ezen a kiállításon elsősorban feleségét ábrázoló zsánerképeket, interieur jeleneteket (*Csellózó nő*, Magyar Nemzeti Galéria, *Feketeruhás nő*, 1927, magántulajdon) mutatott be.

1928 tavaszán azonban már készen volt a *Sárga dunyha* (volt Dévényi gyűjtemény) című festmény, mely az 1928-30 közötti időszakban, a hasonló művészi megoldásokat alkalmazó képek közvetlen előzményét jelenti.

Tér-sík

1928 folyamán Berény festményei feltehetően plakátművészeti tevékenységével szoros összefüggésben egyre síkszerűbbekké váltak. A klasszikus perspektíva eddig sem következetes, de mégis a mélységet valamennyire érzékeltető használatát felváltotta a posztkubizmusból eredeztethető képalkotási módszer. Bizonyos értelemben „fordított perspektívának” (Szió Béla) is nevezhető a tárgyak síkszerű egymásra vetítésének az a módszere, mely a dolgok valóságos méretét veszi alapul, függetlenül azok térbeli elhelyezkedésétől. A mélység érzékeltetése a homogén színfelületek, vagy éppen transzparencia - átlátszóság elvének alkalmazásával történik. Ez utóbbira példa a *Csendélet üvegkorsóval*, 1929 (magántulajdon) című munka, az aukción szereplő képünk mellett. Képünkön a művész az átlátszó üvegedények egymásra helyezését érzékelteti a tárgyak egymásutániságát, a sötét-világos homogén felületek reflexiójával hozza létre a térbeliség érzetét, miközben szigorúan síkban és finom színharmóniában tartja az egész kompozíciót.

Tárgyak, mint modellek

Berény nem véletlenül a kubisták kedvenc műfaját, a csendéletet választotta az általa felvetett festői problémák megoldásának legfőbb keretéül. Csak néhány dolog, a művész személyes tárgyai szolgáltak modellül ezekhez a csendéletekhez. A képünkön szereplő íves porcelánkancsót látjuk viszont egy későbbi képén (*Csendélet kancsóval*, 1930 körül, Magyar Nemzeti Galéria), éppúgy az üvegkorsó, a gyümölcsöstál motívuma több helyen is felbukkan (például: *Csendélet szőlővel*, 1928, magántulajdon). Összességében elmondható, hogy Berény 1928-30 között készült csendéletei egy-egy állomását jelentik annak a konzekvens gondolatsornak, mely végül erősen dekoratív, plakátszerű műveihez vezetett. (például: *Csendélet járó macskával*, 1930)

1930 körül

A Képzőművészek Új Társasága (KUT) talán legmarkánsabb korszakának az 1930 körüli periódust tekinthetjük. Az emigrációban való útkeresés után, bátran mondhatjuk, hogy Berény számára is izgalmas festészeti időszak kezdődött idehaza. A modernizmus különböző megnyilvánulásaira (posztkubizmus, posztexpresszionizmus, posztkonstruktivizmus, Neue Sachlichkeit, stb.) reflektáló KUT tagok, akik közül sokan Berényhez hasonlóan az egykori Nyolcak, illetve aktivisták tagjaiból kerültek ki, festészetük megújítását élték ekkor (Kmetty, Márffy, stb.). Berény ebben a folyamatban újra főszereplővé válhatott, és háromévi tagság után, az 1930-ban rendezett KUT kiállításon már a főfalra kerültek művei, köztük csendéletei.

Kopócsy Anna

